

Kisbajomi erdők
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terv

HUDD20015

Készült a
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából
Pécs
2021

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság

7625 Pécs, Tettye tér 9.

Közreműködő szakértők

Daróczi Zsolt

Dombi Imre

Dudás György

Glacz Róbert

Dr. Görföl Tamás

Márkus András

Molnár Dániel

Sár József

Varga András

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Közösségi jelentőségű jelölő élőhelyek	5
1.4.2. Közösségi jelentőségű jelölő fajok.....	6
1.4.3. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű fajok.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	7
1.7.2. Településrendezési eszközök	7
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	8
1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek	8
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	9
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	9
2. Veszélyeztető tényezők.....	10
3. Kezelési feladatok meghatározása	17
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	17
3.2. Kezelési javaslatok.....	18
3.2.1. Élőhelyek kezelése	18
KE-1 természetszerű erdők	22
KE-2 honos fafajú féltermészetes erdők	26
KE-3 tájidegen és elegyes faállományok	31
KE-4 Természetközeli és féltermészetes fátlan területek.....	33
KE-5 Másodlagos fátlan területek.....	37
KE-6 Egyéb területek	39
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	41
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	41
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	44
3.2.5. Mellékletek.....	45
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	51

3.3.1. Agrártámogatások	51
3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	51
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	53
3.3.2. Pályázatok	54
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	55
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	56
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	57

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Kisbajomi erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
--------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUDD20015
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1299,55
---------------------------------------	---------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (*Standard Data Form*) 2020. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Közösségi jelentőségű jelölő élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése
3130	Oligo-mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> vegetációval
3160	Természetes disztróf tavak és tavacskák – <i>nem bizonyított a jelenléte, törlésre javasolt</i>
3260	Alföldről a hegyvidékekig előforduló vízfolyások <i>Ranunculion fluitantis</i> és <i>Callitriche-Batrachion</i> növényzettel – <i>nem bizonyított a jelenléte, törlésre javasolt</i>
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) – <i>nem bizonyított a jelenléte, törlésre javasolt</i>
91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Pandion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)

91F0	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>)
91L0	Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>)

*kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípus

1.4.2. Községi jelentőségű jelölő fajok

mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

1.4.3. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű fajok

nyugati piszcedenevér (*Barbastella barbastellus*)

nagy szarvasbogar (*Lucanus cervus*)

skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		Település területe (ha)	A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)		
Beleg	Somogy	379,3409893	29,19395514	1799	21,08621397
Csökölly	Somogy	9,524009035	0,732964537	2985	0,319062279
Kisbajom	Somogy	44,73561207	3,442837681	1366	3,274934998
Nagykorpád	Somogy	865,7813592	66,63024264	3342	25,90608495

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
Közösségi jelentőségű különleges madárvédelmi terület	HUDD 10008	Belső-Somogy közösségi jelentőségű madárvédelmi terület	1186,08	91,28	275/2004 (X. 8.) Korm rendelet.
Ökológiai hálózat magterület övezete	MT	-	1299,38	100	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térsegeinek területrendezési tervéről

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Nem vonatkozik a területre kihirdetett kezelési terv.

1.7.2. Településrendezési eszközök

2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről c. jogszabály az Országos Területrendezési Tervről.

Somogy megye területrendezési terve: a Somogy Megyei Közgyűlés Elnökének 6/2020. (III.16.) önkormányzati rendelete

Beleg

Helyi építési szabályzat: 18/2001./VII.27./ számú rendelet.

Csököly

Csököly, településrendezési terv, szabályozási terv és HÉSZ, 4/2000 (V.10.) önk.rendelet.

Településszerkezeti terv 59/1999. (XI.29.) önk. határozat

Kisbajom

Kisbajom, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ, Rendeletszám:
32/2004 (VI.02.) hat.; 9/2004 (VI.03.) rend

Helyi építési szabályzat: 5/2016. (VII. 5.) számú módosítás + 9/2004. (VI. 3.) számú rendelet a módosítással egységes szerkezetben.;

Nagykorpad

Helyi építési szabályzat: 7/2000./VII.31./ számú rendelet. Módosítva: 15/2017. (VII.26.) rendelettel.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Lábodi Erdőtervezési Körzet

A Lábodi erdőtervezési körzet körzeti erdőtervére vonatkozó határozatot a Somogy Megyei Kormányhivatal Kaposvári Járási Hivatala 2019. március 28-án adta ki SO-04G/ERD/14-17/2019 ügyiratszámom.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

Belső-Somogyi Vadgazdálkodási tájegység (405)

A terület a Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj Belső-somogyi vadgazdálkodási tájegységéhez (405) tartozik. Vadgazdálkodási tervét a 10/2018. (VII. 3.) AM rendelet hirdette ki. A tervezési területen döntő többségben a Somogyi Erdészeti és Faipari Zrt. jogosult a vadászatra, a területnek csak igen kis része nyúlik át az Aranyszarvas Vadásztársaság és a Nagybjom Környéke Gazdák Vadásztársaság vadgazdálkodási területeire.

Érintett vadgazdálkodási egységek:

Vadgazdálkodási terület kódszáma	Vadgazdálkodási terület kiterjedése (ha)	Vadászatra jogosult	Vadgazdálkodási üzemterv érvényességi ideje
14-356511-2-4-4	52187,43	Somogyi Erdészeti és Faipari Zrt. Lábod	2017-2037
14-355050-405	6319,01	Aranyszarvas Vadásztársaság Csökölly	2017-2037
14-353750-405	8775,35	Nagybjom Környéke Gazdák Vadásztársaság	2017-2037

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A területen halgazdálkodás nem folyik.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület az 1155/2016. (III. 31.) Kormányhatározattal kihirdetett Magyarország második (felülvizsgált) vízgyűjtőgazdálkodási terve alapján a Dráva részvízgyűjtőn belül a Rinya-mente (3-2) tervezési alegység tervezési alegység területén helyezkedik el.

A kihirdetett vízgyűjtő-gazdálkodási terv és Magyarország harmadik vízgyűjtő-gazdálkodási tervének (2021) vitaanyaga egyaránt elérhető a vízügyi honlapon:

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

<http://vizeink.hu/vizgyujto-gazdalkodasi-terv-2019-2021/vgt3-vitaanyag/>

2. Veszélyeztető tényezők

Jelenleg ható belső eredetű veszélyeztető tényezők:

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H magas; M: közepes; L: kis jelentőségű	Érintett terület nagysága %	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	M	10	A tájidegen fafajokkal történő felújítás (pl. akác) gyakorlatának fenntartása, a környező területek erdőállományainak degradációjához is vezethet, a védett fajok élőhelyeinek minőségét ronthatja, így ezen fajok állománynagyságának csökkenéséhez vezethet. Az idegenhonos fajokból álló erdők mind bűvőhely mind vadászterület szempontjából kevésbé optimálisak a jelölő erdőlakó denevéreknek és a xilofág rovarvilágnak. Az idegenhonos, jellemzően nemesített fafajok/fajták nem biztosítanak elegendő szálláshelyet, nem tartanak fenn akkora rovarvilágot, mint őshonos társaik. Érintett fajok és élőhelyek: 91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)

B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	L	1	A vágásos erdőgazdálkodás hosszú távú fenntartása az erdők homogenizálódását, az erdők természetestől eltérő fafajösszetételének és szerkezetének kialakulását, illetve fenntartását eredményezi. Érintett jelölő fajok és élőhelyek: 91E0 *Enyves éger alkotta ligeterdők, láperdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) 91L0 Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>) nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is	M	90	A jelenlegi gazdálkodási prioritások nem kedveznek a természetvédelmi szempontból megfelelő mennyiségű és minőségű holtfa kialakulását eredményező folyamatoknak. A holtfa hiánya a természetes ökológiai folyamatokat károsan befolyásolja, sok értékes faj életterét szűkíti. A holt fák eltávolítása az odúlakók mellett főként a xilofág szervezetek számára veszélyes, mivel nem csak élőhelyük tűnik el, de sok esetben az eltávolított holt fában fejlődő lárvák is elpusztulnak. Érintett fajok és élőhelyek: 91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők

				91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)
B09	Tarvágás	H	10	Az élőhely hirtelen átalakulása, a mikroklimatikus viszonyok évekre történő megváltozása az érzékeny fajok megritkulását, esetenként teljes eltűnését eredményezhetik. A tarvágások elősegítik a természetes élőhelyekre és őshonos fajaikra veszélyt jelentő tájidegen inváziós fajok terjedését, ami az állományok alapvető átalakulását okozhatja. A tarvágások és mesterséges felújítások, illetve a rövid időszak alatt végigvitt, egyenletes bontással járó felújítótarvágások az erdők szerkezetének és fajösszetételének átalakulásához, az állomány homogenizálódásához, a biodiverzitás csökkenéséhez vezethetnek. Érintett fajok és élőhelyek: 91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>),

				vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)
G08	Hal- és vadállomány kezelése	H	100	A túltartott vadállomány nehezíti az erdők természetes felújulását. Az érzékeny vizes és gyepek területeken a vadak taposással, túrással károsítják a védett fajokat és élőhelyeket, elősegítik az özönnövények terjedését. A túltartott vaddisznóállomány a vízhez kötődő fajok élőhelyeinek egy részét alkalmatlanná teszi a dagonyázással. Érintett fajok és élőhelyek: 91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	H	100	Az idegenhonos inváziós fajok a környező területekről könnyen bejuthatnak a jelölő élőhelyekre, térhódításuk megakadályozása folyamatos kezelési munkát igényel. Az őshonos fajok kiszorításával, illetve élőhelyük degradálásával valamennyi közösségi jelentőségű faj és élőhely számára potenciális veszélyt jelentenek. Az Unió számára veszélyt jelentő fajok listáján szereplő fajok közül a bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) és a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) van jelen a területen.

				Érintett fajok és élőhelyek: 91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	H	100	Fás szárú inváziós fajok közül elsősorban az akác terjedése okoz problémát az erdőszerkezet átalakításával és az aljnövényzet degradációjával. A lágyszárúak közül az aranyvessző fajok, az alkörmös, a parlagfű figyelhető meg helyenként. Jelentős flóra- és vegetációszennevező szerepet töltenek be, kiszorítják a honos fajokat és megváltoztatják az élőhelyeket. Érintett fajok és élőhelyek: 91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)

				nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)
L01	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)	L	5	Főként a vízhez kötődő fajok élettere beszűkülhet, pl. a szaporodóhelyek megszűnése által. A területen főként a kiszáradás okozhat problémát. Érintett fajok és élőhelyek: 3130 - Oligo-mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> vegetációval 91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	20	A hosszú aszályos időszakok gyakoribbá válása, a talajvízszint csökkenése a talajvíztől és/vagy felszíni vizektől függő élőhelyek szárazodását, jellegük megváltozását, gyomosodását okozzák. Érintett fajok és élőhelyek: 3130 - Oligo-mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> vegetációval 91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmus minor</i>) 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)

Potenciális és kívülről ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy, M: közepes, L: kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A21	Növényvédő szerek használata a mező- gazdaságban	M	10	Elsősorban a vízbe szivárgó vegyszerek közvetlenül, vagy a táplálékbázist képező élőlények, illetve az élőhely károsításán keresztül közvetve is veszélyeztethetik a vizes élőhelyekhez kötődő jelölő fajokat. A kémiai szerek vízbe jutva az összes kételtű faj metamorfózisát gátolhatják. Érintett fajok és élőhelyek: 3130 - Oligo-mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoeto- Nanojuncetea</i> vegetációval mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)
B17	Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok (talajelőkészítési munkálatoknál a tuskózás)	H	10	A szarvasbogár-lárvák pusztulását okozza. Érintett fajok és élőhelyek: nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)
K04	Hidrológiai áramlás módosítása	M	80	A terület természetes felszíni- és felszín alatti vízviszonyainak megváltozása miatt a vizes élőhelyek szárazodása, átalakulása, degradálódása, eltűnése következhet be. A Rinya-patakból a területre jutó vízutánpótlás mértéke lényegesen befolyásolhatja pozitív és negatív irányban is a vizes élőhelyek arányát. Érintett fajok és élőhelyek: mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Kiemelt fontosságú cél a (91L0) Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronion-Carpinion*) kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, valamint a 3130 Oligo-mezotróf állóvizek *Littorelletea uniflorae* és/vagy *Isoeto-Nanojuncetea* vegetációval, (91F0) Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) kedvező természetvédelmi helyzetének helyreállítása

Fő célkitűzések:

- Terület szárazodásának megakadályozása, vízgazdálkodás helyreállítása a Szabási-Rinya és a hozzá csatlakozó árkokon történő vízvisszatartással.
- Természetközeli erdőgazdálkodási módok alkalmazása, idős faegyedek kímélete az erdős területeken.
- Őshonos fafajokból lábon álló és fekvő holtfa állandó jelenlétének biztosítása.
- Erdőterületeken folyamatos erdőborítás biztosítása.
- A keményfás ligeterdők szárazodásának megakadályozása.
- Az illír gyertyános-tölgyesek szárazabb állományainak fokozott kímélete.

További célok és célkitűzések:

- Vadlétszám csökkentése.
- Inváziós fajok térfoglalásának visszaszorítása (pl. gyalogakác, aranyvessző), megtelepedésének megakadályozása (kései meggy) a megjelenő egyedek eltávolításával.
- A területet érintő részletes felmérések elkészítése, kiemelt figyelemmel a terület jelölő és egyéb közösségi jelentőségű fajaira és élőhelyeire.

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési módok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok egy részét a teljes területre vonatkozóan egységesen tárgyaljuk. Azokat a javaslatokat, amelyek egy-egy élőhelytípus (vagy élőhelytípus csoport) speciális kezelésére vonatkoznak, a területen lehatárolt un. kezelési egységekre (**KE**) vonatkozóan határozzuk meg. Egy kezelési egységbe azok az élőhelytípusok tartoznak, melyek ökológiai igényeik, környezeti adottságaik és a kialakult területhasználati módok alapján természetvédelmi szempontból hasonló kezelést igényelnek. Az egyes kezelési egységekre vonatkozóan meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhelyek és fajok megőrzése érdekében javasolunk.

Az intézkedések alapvetően két nagy csoportba sorolhatók. Az első a gazdálkodáshoz szorosan nem köthető általános javaslatok, amelyeket a teljes tervezési területre egységesen értelmezünk. Az intézkedések második csoportját a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok adják, amelyek közül először azokat tárgyaljuk, amelyek a terület egészére vonatkoznak, majd azokat, amelyek az egyes kezelési egységekhez kötődnek.

Teljes területre vonatkozó javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Építési tevékenység:

Építési tevékenység engedélyezése csak akkor javasolt, ha az a természetvédelmi célokkal összeegyeztethető, jelölő fajokra és élőhelyekre nincs jelentős káros hatással. Az új építmények tájba illesztéséről a hatályos szabványoknak és a településrendezési eszközök előírásainak is megfelelően gondoskodni kell. Óriásplakát vagy más tájképbe nem illeszkedő építmény elhelyezése nem javasolt.

Turizmus:

A területen a turizmus nem jellemző, ugyanakkor elmondható, hogy a kirándulók döntő többsége betartja azokat az előírásokat, amelyekről értesítjük, ezért a turistákat korrekt módon tájékoztatni kell a védett értékekről, illetve a megőrzésük érdekében betartandó szabályokról. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet értelmében száznál több fő részvételével zajló közösségi és tömegsportesemény rendezéséhez, valamint a technikai jellegű sporttevékenység folytatásához a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. A rendezvények előtt a természetvédelmi kezelővel való előzetes egyeztetés ajánlott. A terület sérülékenysége miatt technikai és motorsportok engedélyezése nem javasolt. A szabadidős és turisztikai tevékenységgel kapcsolatban alapvető elvárás az élővilág védelme, a természeti környezet legkisebb zavarása, a védett és Natura 2000 területekre vonatkozó előírások betartása.

Ipari tevékenység, bányászat:

A területen ipari tevékenység csak a környezetvédelmi és a természetvédelmi hatóság engedélyével, illetve hozzájárulásával végezhető, amennyiben a tevékenység környezetvédelmi és/vagy természetvédelmi érdeket nem sért.

Bányászati tevékenység a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető. Új célkitermelőhely és külfejtéses művelésű bányatelek nem létesíthető, a meglévő horizontálisan nem bővíthető. (2018. évi CXXXIX. tv. 25. §).

Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

Vízgazdálkodás:

Haváriaesemények, természetvédelmi célú beavatkozások, illetve jogszabályban előírt fenntartási tevékenységek kivételével vízrendezési beavatkozások, vízelvezetés nem javasolt. A területen a vízfolyások medrét tisztítani, karbantartani a természetvédelmi célokkal összhangban, a természetvédelmi kezelővel egyeztetett módon javasolt, úgy, hogy azzal a terület vízzel való ellátottsága ne csökkenjen.

A területen található árkokon mederfenntartási munkák elvégzése természetvédelmi szempontból nem szükséges, csak akkor támogatható, ha jogszabályi kötelezettség írja elő, esetleg élet- vagy vagyonvédelmi szempontból feltétlenül szükséges. A terület vízellátásának hosszútávú védelme érdekében új vízelvezető árok létesítése nem javasolt, érdemes megvizsgálni a meglévő árok megszüntetésének lehetőségét.

Vadgazdálkodás

A csülkös vad állományának növekedése országos szintű probléma, melynek kezelése elengedhetetlen a természetvédelmi célok eléréséhez, és a természetvédelmi szemléletű erdőgazdálkodás megvalósításához. A csülkös vad állományok jelentős csökkentése szükséges, valamint a mező- és erdőgazdálkodás, és a természetvédelem érdekeivel is összhangban álló, az élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetét javító/fenntartó vadgazdálkodás kialakítása. A nagyvadállományok csökkentésénél, illetve az elérendő vadlétszám meghatározásánál az élőhelyek fennmaradását nem veszélyeztető, az erdőfelújítások sikerességét kerítés nélkül biztosító szint elérése a természetvédelmi szempontból támogatható cél.

A terület természetességének megőrzése érdekében a természetközeli területeken (főként a vízhez kötődő élőhelyeken), azokkal közvetlenül érintkező területrészekben új szózó, szóró, etetőhely kialakítása nem javasolt. Új vadgazdálkodási építmények létesítése, a meglévők átalakítása vagy áthelyezése előtt javasolt a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetni. Fontos a terület további gyomosodásának megakadályozása a szórók, etetők környékén. Ügyelni kell arra, hogy a kiszórt takarmány ne tartalmazzon a terület fertőzésére alkalmas propagulumot. Amennyiben a vadgazdálkodási létesítmények környékén mégis inváziós fajok jelennek meg, gondoskodni kell azok eltávolításáról, további terjedésük megelőzéséről.

A területen csak őshonos vadfajokból álló vadállomány fenntartása javasolt.

Erdőgazdálkodás:

- Az erdészeti munkák során a természeteshez közeli fafaj-összetételű és állomány-szerkezetű erdő kialakítására és fenntartására javasolt törekedni.

- A mozaikos társulásszerkezet kialakítása, illetve fenntartása érdekében az erdők közötti gyepfoltok beerdősítése nem javasolt.

- A nem őshonos fafajú erdőket fokozatosan őshonos fafajokból álló erdővé javasolt átalakítani.

- A felújítási munkálatokat a talaj lehető legkisebb mértékű bolygatásával javasolt elvégezni.

- Fokozottan védett madárfaj fészkének védőzónájában erdőgazdálkodási tevékenység csak akkor végezhető, ha az a fészekfoglalás, a költés és a fiókanevelés sikerességét nem befolyásolja. A tevékenység megkezdése előtt a természetvédelmi kezelővel történő előzetes egyeztetés szükséges. A fészkelési időszak rétisas esetében 01. 01.-től 07. 15.-ig, fekete gólya esetében 03. 01.-től 08. 15.-ig, barna és vörös kánya esetében 03. 15.-től 08. 15.-ig, darázsölyv esetében 05.01.-től 08. 15.-ig tart. Ebben az időszakban a fészkek 400 (barna és vörös kánya, illetve darázsölyv esetében 200) méter sugarú környezetében az erdősítések ápolásának kivételével semmilyen erdőgazdálkodási tevékenység vagy más zavarás nem megengedett. Fészkelési időn kívül a fészkek 100 (barna és vörös kánya, illetve darázsölyv esetében 50) méter sugarú környezetében nem végezhető fakitermelés. A védőzónák méretét és alakját indokolt esetben ettől eltérően is kijelölhetik a természetvédelmi kezelő és az erdőgazdálkodó szakemberei közös megegyezéssel. Újabb fokozottan védett madárfaj fészkelése esetén szintén egyeztetés szükséges a megfelelő időbeli és térbeli kezelési korlátozások meghatározásához.

- Őshonos fafajú állományokban (különösen a jelölő élőhelytípusokban) a fakitermelést (tisztítás és törzskiválasztó gyérítés kivételével) lehetőleg vegetációs időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között kell elvégezni.

- A gyérítések során fontos az elegyfák kímélete, a lábon száradt fák megőrzése. Az odvas fákat, és a böhöncös fákból hektáronként 1-3 egyedet javasolt meghagyni, az elpusztult és gazdaságilag értéktelen fákat nem javasolt ledönteni.

- Őshonos állományok véghasználatakor - az állományszerkezet stabilitásától függő méretben, illetve mennyiségben - hagyásfa csoportokat és hagyásfákat javasolt visszahagyni.

Kezelési egységekre vonatkozó javaslatok

A kezelési egység értelmezése és a lehatárolásra vonatkozó szempontok:

A tervezési terület élőhelytípusai, illetve azok természetességi állapota és a gazdálkodási módok alapján 7 kezelési egység került elkülönítésre. A kezelési egységek lehatárolása a 2018-ban végzett élőhelyfelmérés alapján történt. A kezelési egységek határai az élőhelyfoltokat követik, nem telekhatárokat vagy erdőrészlet-határokat.

Kód	Kezelési egység megnevezése	Á-NÉR élőhely	Élőhely Natura 2000 kód
KE-1	Természetszerű erdők	J2, J4, J5, J6, K1a,	91E0, 91F0, 91L0
KE-2	Honos fafajú féltermészetes erdők	J2, J5, J6, K1a, P1, P8, RBa, RBb, RC	91E0, 91F0, 91L0
KE-3	Tájidegen és elegyes faállományok	RDa, RDb, S1, S3, S4, S6	-
KE-4	Természetközeli és féltermészetes fátlan területek	B5, D34, E1, I1	3130, 6440, 6510
KE-5	Másodlagos fátlan területek	OA x OD, OC x OD, OD	-
KE-6	Mesterséges felszínek	U11, U4	-

KE-1 természetszerű erdők

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: Védelmi rendeltetésű erdők

A mélyebb fekvésű, vizes területek legjobb természetességű égeres-körises vagy fűzcserjés mocsár- és láperdei, fűz- és égerligetei tartoznak ide, valamint a természetközeli állapotú keményfás ligeterdők és gyertyános – kocsányos tölgyesek.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNER élőhelyek:

J2 Láp- és mocsárerdők

J4 Fűz-nyár ártéri erdők

J5 Égerligetek

J6 Keményfás ártéri erdők

K1a Gyertyános – kocsányos tölgyesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91E0 - Enyves éger és magas köris alkotta ligeterdők

91F0 - Keményfás ligeterdők

91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*),

mocsári teknős (*Emys orbicularis*),

vöröshasú unka (*Bombina bombina*),

nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

vidra (*Lutra lutra*)

nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)

sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)

sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

vadmacska (*Felis silvestris*)

koraidenevér (*Nyctalus noctula*)
szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*)
vágócsík (*Cobitis elongatoides*)
erdei sikló (*Elaphe longissima*)
fürgé gyík (*Lacerta agilis*)
zöld gyík (*Lacerta viridis*)
erdei béka (*Rana dalmatina*)
mocsári béka (*Rana alvaris*)
levelibéka (*Hyla arborea*)
zöld varangy (*Bufo viridis*)
sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*)
aranyakál (*Canis aureus*)
tavi béka (*Pelophylax ridibundus*)
kis tavi béka (*Pelophylax lessonae*)
éti csiga (*Helix pomatia*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja az ide sorolt állományok természetességi állapotának megőrzése, illetve javítása. Az erdők kezelése során javasolt a folyamatos erdőborítás biztosítása, a termőhelynek megfelelő, tájhozonyos fajokból álló, elegyes, idős állományrészeket is tartalmazó, vegyes korú erdő kialakítása és fenntartása. Az erdők felújítása során javasolt a természetesnek megfelelő fajösszetétel megőrzése vagy szükség esetén helyreállítása, különös tekintettel a fogyatkozóban lévő keményfajligetekre. Az odúlakó és xilofág fajok védelme érdekében alapvető fontosságú idős, vagy idős egyedeiket is tartalmazó természetstörű koreloszlású állományok kialakítása és a megfelelő mennyiségű és minőségű (álló és fekvő, nagyobb törzstörőjű) holt faanyag területen tartása. Termésvédelmi szempontból a folyamatos erőborítást biztosító üzemmódokban kezelt erdők kedvezőbb feltételeket kínálnak, a tarvágásokat javasolt mellőzni a jelölő élőhelyeken. A természetstörű erdőstörkezet kialakítása és az állományok természetstör felújulásának elősegítése érdekében elengedhetetlen a vadlétszám csökkentése, a vad-, és erdőgazdálkodási célok összehangolása. Ügyelni kell az inváziós fás- és lágyszárúak terjedésének megakadályozására, szükség esetén egyedeiket eltávolítására. Fontos, hogy nehéz munkagépekkel csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon történjen munkavégzés.

Alapvető fontosságú a terület vízháztartásának megőrzése, illetve javítása, a további szárazodás megakadályozása, amely leginkább a közvetlen vízhatás alatt álló liget-, láp- és mocsárerdei élőhelyeket veszélyezteteti, de a talajvíztől függő további típusokra is hatással van.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény vonatkozó rendelkezései

61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
körzeti erdőterv

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat	Megjegyzés
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	Biotópfaak kijelölése a korhadéklakó xilofág ízeltlábúak, denevérek és madarak érdekében.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	A természetes mageredetű felújításra alkalmas állományokban.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E94	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében	

	fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A mocsár- és láperdők, ligeterdők vízháztartásának megőrzése, illetve javítása érdekében kisebb vízkormányzási munkák válhatnak szükségessé, hogy a víz minél hosszabb ideig a területen maradjon, az időszakosan vízzel borított részek ne száradjanak ki.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A 91E0 (Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők) jelölő élőhely vízhez kötődő társulásai csak akkor őrizhetők meg természetközeli állapotukban, ha biztosított a megfelelő vízháztartásuk és minél kevesebb bolygatás éri őket, emellett a 91F0 (Keményfás ligeterdők) is közvetlen talajvízhatás alatt állók, így szintén fontos a megfelelő vízellátás biztosítása. Az odúlakó és xilofág jelölő fajok állományainak megőrzése érdekében biztosítani kell az idős egyedek illetve állományok, valamint a megfelelő mennyiségű és minőségű holt faanyag jelenlétét.

KE-2 honos fafajú féltermészetes erdők

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: Honos fafajú féltermészetes erdők

Csökkent természetességű, de honos fafajok alkotta, felismerhető természetes élőhelytípusba jelenleg is besorolható, vagy ilyen állapotba megfelelő gazdálkodás mellett könnyen átalakítható jellegtelen erdők. Legnagyobb arányban zavart vagy jellegtelen gyertyános-kocsányos tölgyesek fiatal, regenerálódóban lévő állományai, de az égerligetek és keményfaligetek is képviseltek az egység erdőtagjai között. Az alapvetően honos fajokból álló erdők helyenként akáccal, aljnövényzetükben pedig általánosan alkörmössel és/vagy aranyvesszővel fertőzöttek.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

J2 Láp- és mocsárerdők

J5 Égerligetek

J6 Keményfás ártéri erdők

K1a Gyertyános – kocsányos tölgyesek

P1 Őshonos fafajú fiatalosok

P8 Vágásterületek

RBa Őshonos fafajú puhafás pionír erdők

RBb Őshonos fafajú puhafás jellegtelen erdők

RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők

91F0 - Keményfás ligeterdők

91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*),

vöröshasú unka (*Bombina bombina*),

nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

vidra (*Lutra lutra*)

nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*)

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)
sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)
sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)
vadmacska (*Felis silvestris*)
koraidenevér (*Nyctalus noctula*)
szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*)
vágócsík (*Cobitis elongatoides*)
erdei sikló (*Elaphe longissima*)
fürgégyík (*Lacerta agilis*)
zöldgyík (*Lacerta viridis*)
erdei béka (*Rana dalmatina*)
mocsári béka (*Rana alvaris*)
levelibéka (*Hyla arborea*)
zöld varangy (*Bufo viridis*)
sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*)
aranyakál (*Canis aureus*)
tavi béka (*Pelophylax ridibundus*)
kis tavi béka (*Pelophylax lessonae*)
éti csiga (*Helix pomatia*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja az erdőállományok természetességének növelése, a természetes erdődinamikai folyamatokra alapozó, a termőhelynek megfelelő élőhelyek kialakulását elősegítő erdőgazdálkodással. A kezelési egységben sok a fiatal vagy középkorú állomány, melyek természetessége megfelelő kezelés mellett sokat javulhat. Az ápolások, a nevelési munkák és a gyérítések során javasolt az elegyes, többszintű, vegyes korú, természetyszerű szerkezetű erdők kialakulásának elősegítése. A felújítást ahol csak lehet javasolt a természetes újulatra alapozni. Az tájidegen fajokat javasolt fokozatosan eltávolítani a területről, az intenzíven terjedő és inváziós fajok további térhódítását javasolt megakadályozni, kísérletet kell tenni visszaszorításukra. A jól működő erdei ökoszisztéma biztosításához gondoskodni kell elegendő mennyiségű és minőségű holtfa jelenlétéről, az élőhelytípusnak megfelelő cserje- és gyepszint megővéséről, cserjés erdőszegélyek kialakításáról, az idős, odvasodó faegyedek kíméletéről. A talajbolygatás minimalizálása érdekében körültekintően kiválasztott, állandósított közelítőnyomok használata javasolt.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény vonatkozó rendelkezései

61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
körzeti erdőterv

b)Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat	Megjegyzés
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	Biotópfák kijelölése a korhadéklakó xilofág ízeltlábúak, denevérek és madarak érdekében.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	

E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E32	Örökerdő üzemmódra való áttérés.	Az arra alkalmas állományokban.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	A természetes mageredetű felújításra alkalmas állományokban.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolósos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	Tocsogós, vízállásos területek kímélete.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágyszárú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes	

	egyeztetést követően.	
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E94	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével.	
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység védett élőhelytípusaiban a természetszerű fajösszetételű és szerkezetű erdők kialakítása és fenntartása érdekében természetközeli gazdálkodás folytatása a hosszú távú cél, melynek elérése érdekében, amennyiben erre lehetőség nyílik, pályázati források kihasználása javasolt.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységet alkotó erdőtagok jó fafajkészletűek, részben felismerhető természetes vegetációs egységek képviselői, melyek egyben jelölő élőhelytípusok is. A fennmaradó jellegtelen ültetett állományok megfelelő gazdálkodással viszonylag könnyen jó természetességi állapotba hozhatók. A javasolt megfelelő kezelési módszerek alkalmazásával az összes állomány esetében eredményesen hátráltatható a területen jelenlévő inváziós fajok terjedése, ideális esetben ezek eliminálhatók is, így a természetesség tovább javulhat. A honos fajokból álló, de homogén, természetidegen szerkezetű ültetvényszerű állományok az erdők ökológiai szerepének betöltésére jelen állapotukban kevésbé alkalmasak, de természetességük javításával stabilabb, és természetvédelmi szempontból értékesebb élőlényközösségek kialakulása válik lehetővé.

KE-3 tájidegen és elegyes faállományok

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: Tájidegen és elegyes faállományok

Akácosok és vörös tölgyesek, ritkán fekete dió elegyetlen vagy elegyes állományai tartoznak a kezelési egységbe. Alacsony természetességi értékű, erősen leromlott állapotú erdőterületek.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők

S1 – Ültetett akácok

S3 – Egyéb tájidegen lombos erdők

S4 - Ültetett erdei- és feketefenyvesek

S6 - Nem őshonos fafajok spontán állományai

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)

sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

vadmacska (*Felis silvestris*)

koraidenevér (*Nyctalus noctula*)

erdei sikló (*Elaphe longissima*)

fürge gyík (*Lacerta agilis*)

zöld gyík (*Lacerta viridis*)

erdei béka (*Rana dalmatina*)

mocsári béka (*Rana alvaris*)

levelibéka (*Hyla arborea*)

zöld varangy (*Bufo viridis*)

sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*)

aranysakál (*Canis aureus*)

éti csiga (*Helix pomatia*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Hosszabb távon az idegenhonos állományok szerkezetátalakítása, a termőhelynek megfelelő honos fajokkal való felújítása az elsődleges természetvédelmi cél ebben a kezelési egységben, mely történhet egy ütemben, vagy fokozatosan – az elegyetlen akácok, erdei fenyvesek – őshonos egyéb lombozatos állományokká, majd őshonos lombos állományokká történő visszaalakításával. A fajösszetételen túl az erdők szerkezetének természetességét is növelni szükséges az egyszintű erdők többszintessé tétele, a termőhelyi adottságoknak megfelelő, természet szerű szerkezetű és fajösszetételű állományok fokozatos kialakítása által. Az őshonos fajok egyedeinek védelmét javasolt biztosítani minden korosztályban, az előhasználatok során a fakitermelések lehetőleg ne érintsék az őshonos fajok egyedeit, véghasználatkor pedig hagyásfaként őshonos fajú egyedek maradjanak vissza a területen. Az erdőgazdálkodás során ahol az aljnövényzet még kevésbé degradálódott, ügyelni kell a lehető legkisebb mértékű bolygatására.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

körzeti erdőterv

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fajok eltávolítása.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E51	Felújítás tájidegen fajokkal, illetve célállománnyal.
E54	Idegenhonos fajú faállomány szerkezetátalakítása.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtakarásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fajú faállományok véghasználatára és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megővése.

E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan az élőhelyek fejlesztése hosszútávon a tájidegen állományok átalakításával, őshonos, a termőhelynek megfelelő állományokra cserélésével érhető el. Javasolt a természetes úton megjelent, őshonos fafajok egyedeinek kímélte mind a felső- és alsó lombkoronaszintben, mind pedig a felújítási (cserje) szintben. Az agresszíven terjedő akác átalakítása jelentős költségekkel jár, melyet lehetőség szerint pályázati forrásból érdemes fedezni.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Elsődleges cél a tájhonos élőhelyek rekonstrukciója, de a fafajcsere a környező értékes területek idegenhonos fajokkal való fertőződésének megelőzése érdekében is fontos. Az idegenhonos fafajú erdőállományok a természetes, őshonos állományok számára is alkalmas termőhelyeken tenyésznek. Visszaszorításuk legjobb módja a véghasználatot követő szerkezetátalakítás, illetve az előhasználatok során az őshonos fajok egyedeinek kímélete.

KE-4 természetközeli és féltermészetes fátlan területek

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: Természetközeli és féltermészetes fátlan területek

A területen elszórtan található olyan fátlan társulások, amelyek működését természetes folyamatok irányítják, fajkészletük többnyire megfelel a természetesnek, még ha elszegényedett is, illetve legalább arányaiban ezen fajok túlsúlya egyértelmű. Az ide tartozó tipikus – ám a területen ritka - élőhelytípusok a magassásosok, kaszálórétek és mocsárrétek. Ide soroltuk a természetesnek mondható, de antropogén vagy vadállomány általi zavarás miatt megjelenő efemer iszapszövetet is, melynek

kezelése direkt módon gyakorlatilag lehetetlen, előfordulása elsősorban a vízviszonyok függvénye, másodsorban a rendelkezésre álló szabad talajfelszínké.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

B5- Nem zsombékoló magassásrétek

D34 - Mocsárrétek

E1 - Franciaperjés rétek

I1 - Nedves felszínnek természetes pionír növényzete

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

3130 Oligo-mezotróf állóvizek *Littorelletea uniflorae* és/vagy *Isoeto-Nanojuncetea* vegetációval

6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétjei

6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

mocsári teknős (*Emys orbicularis*),

vöröshasú unka (*Bombina bombina*),

vidra (*Lutra lutra*)

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)

sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)

harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*)

vágócsík (*Cobitis elongatoides*)

fürge gyík (*Lacerta agilis*)

zöld gyík (*Lacerta viridis*)

erdei béka (*Rana dalmatina*)

mocsári béka (*Rana alvaris*)

levelibéka (*Hyla arborea*)

zöld varangy (*Bufo viridis*)

tavi béka (*Pelophylax ridibundus*)

kis tavi béka (*Pelophylax lessonae*)

éti csiga (*Helix pomatia*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó gyepes területek természetvédelmi szempontból ideális karbantartásához a gyepeket évente egyszer, lehetőleg a védett fajok virágzása és termésérése után, június közepétől kezdődően javasolt lekaszálni, majd a sarjú kellő megerősödése után legeltetni. A vérfüves kaszálók esetében június első felében javasolt elvégezni a kaszálást az őszi vérfűhöz kapcsolódó hangyaboglárka fajok védelme érdekében. A kaszálás során a jogszabályban meghatározottak, a vadriasztó lánc és a bűvósávok meghagyása kiemelkedő fontosságú. A területek gyommentesítésének érdekében szükség esetén őszi tisztító kaszálás végezhető. A jelenleg kezeletlen, nehezen megközelíthető száraz gyepek esetében, amennyiben a legelő állatállomány nem biztosítható, rendszeres szárazúzózással javasolt a cserjésedést megakadályozni. A mocsárrétek, üde gyepek esetében fontos a területek megfelelő vízellátásának biztosítása. A természetesnek mondható efemer iszapszövényzet kezelése direkt módon gyakorlatilag lehetetlen, előfordulása elsősorban a vízviszonyok függvénye, másodsorban a rendelkezésre álló szabad talajfelszínké.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény vonatkozó rendelkezései.

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól

b) Javasolt előírások:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok	Megjegyzés
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges	
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti	A vérfüves kaszálók

	nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	esetében a június eleji kaszálás javasolt.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	Vagy virágzás előtti kaszálás.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	Cél az inváziós lágyszárúak visszaszorítása, gyakori, termésérés előtti kaszálással.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A vízállásos területek, mocsárrétek és üde kaszálók megfelelő vízháztartásának megőrzéséhez, illetve helyreállításához vízrendezési, vízkormányzási beavatkozások lehetnek szükségesek.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Aktív kezelés hiányában a gyepek cserjésedése, majd beerdősülése, továbbá a közösségi jelentőségű gyepes élőhelyek és az azokhoz kötődő értékes fajok eltűnése nem megakadályozható. Rendszeres kezelés szükséges az inváziós fajok visszaszorítása, illetve további térhódításának megelőzése érdekében is. Ezen élőhelyek megőrzése tájképvédelmi és kultúrtörténeti okból éppoly fontos, mint természetvédelmi célból, ezért a hagyományos extenzív gazdálkodási formák megőrzésével, legeltetéssel, vagy állat hiányában kaszálással kell kezelni a területeket.

KE-5 Másodlagos fátlan területek

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: Másodlagos fátlan területek

A terület másodlagos – erősen gyomos, inváziókkal jelentősen érintett – gyepei alapvetően szétszórva helyezkednek el a területen, nagyobb állományaik a déli erdőtömb szélén találhatóak. Ezek az állományok a nem túl távoli múltban szántóként működtek (EOTR térképezés, 1980-as évek vége) így nem meglepő, hogy a természetközeli fajkészlet nem alakulhatott ki, illetve a gyorsan terjedő inváziós fajok jelentős szerepet töltenek be. Potenciálisan legnagyobb arányban xero-.mezofil gyepek, de kisebb területeken nedves, mocsárréti termőhelyeket is találunk. Jellemző az aranyvessző, a siska nádtippan nagy tömege.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

OA x OD Lágyszárú inváziókkal érintett jellegtelen fátlan vizes élőhelyek

OC x OD Lágyszárú inváziókkal érintett jellegtelen félszáraz gyepek

OD Lágyszárú özőnfajok állományai

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)

sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)

harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

fürge gyík (*Lacerta agilis*)

zöld gyík (*Lacerta viridis*)

levelibéka (*Hyla arborea*)

éti csiga (*Helix pomatia*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Fátlan területek, melyek egyes inváziós lágyszárúaknak jelenthetnek kiindulópontot a terjedéshez. Mivel mára ezen fajok megtelepedése, elterjedése lezajlott, az ide tartozó területek kezelésének

legfontosabb irányelve a teljes gyomosodás és az inváziós fajok továbbterjedésének megelőzése. Rendszeres kezeléssel természetességük javítható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény vonatkozó rendelkezései.

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól

b) Javasolt előírások:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok	Megjegyzés
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	Vagy virágzás előtti kaszálás.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területéről a kaszálást követő 30 napon belül.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységben található gyepek állapota, rendszeres kaszálással, legeltetéssel, az özönnövények visszaszorításával, valamint a tájra jellemző jó fajkészletű gyepekről gyűjtött magokkal való felülvetéssel javítható. Amennyiben a gyepeként való hasznosítás és az özönnövények elleni védekezés nem kivitelezhető, a szántó művelési ágú (jelenleg gypes) területek honos fajokkal való erdősítése is támogatható.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Nagy kiterjedésű, inváziósokkal érintett fátlan területek, melyek esetében elsősorban az özönnövények térfoglalását szükséges megtörni. Az inváziós fajok állományainak jelenléte nem kívánatos. A kezelési javaslatok a gyeppállomány természetességének javítását célozzák meg. Az inváziós fajok visszaszorítása ezen felül a környező, természetvédelmi szempontból értékesebb területek fertőződésének megelőzése érdekében is fontos.

KE-6 Egyéb területek

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: Egyéb területek

A területen áthaladó út és a területen található tanyák, vadászati létesítmények nagyfokú, állandó antropogén hatás alatt álló egységei. Jellemző a mesterséges felszínek nagy aránya és a természetszerű vegetáció hiánya.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

U4 - Telephelyek, roncsterületek

U11 - Út- és vasúthálózat

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Fátlan, nagyrészt mesterséges felszínű, állandóan zavart területek, kezelésükben elsődleges az emberi használat miatt fellépő igények kielégítése. Ennek során ügyelni szükséges a környező természetes élőhelyekre veszélyt jelentő tényezőkre, a gyomok terjedésének megelőzésére és a körültekintő kezelésre. Lehetőség szerint minimalizálni kell a vegyszerhasználatot, a környezetre veszélyes szerek és technológiák alkalmazását. Esetleges fejlesztések, átalakítások előtt minden esetben egyedi eljárás és a természetvédelmi kezelővel való előzetes egyeztetés szükséges.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

b) Javasolt előírások:

A kezelési egységre előírás javaslatok nem fogalmazhatók meg, a területhasználati és területkezelési módokat a hatályos ágazati jogszabályok és egyedi hatósági engedélyek szabályozzák.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatot nem teszünk.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység jelentősége természetvédelmi szempontból másodlagos, a kezelési javaslatok célja csupán a zavarás minimalizálása lehet.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A terület legjelentősebb részét kitevő erdők jellemzően gazdasági erdők. Az állományok az intenzív hasznosítás következtében többnyire zavartak, a természetközeli részek aránya csekély. Az élőhelyfejlesztés legfőbb iránya ebből kifolyólag az erdőállományok természetességének javítása. (Ld. KE-1 – KE-2) A tájidegen ültetvények esetében a honos és potenciális növényzeti típus – jobbára gyertyános-kocsányos tölgyes – kialakítása a megvalósítható és megcélzott természetvédelmi cél. (KE-3)

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján.

A kezelési egységekben javasolt területhasználat és élőhelyrekonstrukció biztosíthatja az előforduló jelölő növény- és állatfajok védelmét. Külön kiemelendő, hogy az erdőlakó nyugati piszedenevér élőhelyvédelme szorosan összefügg a xilofág jelölő rovarfajok védelmével, hiszen élőhelyi igényeik is hasonlóak. Így érdekükben kiemelt cél kell legyen az idős, vagy idős egyedeket is tartalmazó állományok védelme (folyamatos erdőborítás biztosítása), a nevelővágások során a lábon száradó, és lábon száradt faegyedek megóvása, a földön fekvő, korhadó faanyag érintetlenül hagyása.

Javasolt részletesebb fajvédelmi intézkedések a területen található zoológiai értékek védelmében:

- **mocsári teknős (*Emys orbicularis*)**

Élőhelye lassú folyású folyó- vagy állóvizek. A fajt leginkább veszélyeztető tényező a vizes élőhelyek megszűnése, átalakulása, a vizek szennyezése. A hazai hobbi terrarisztikai kultúrából sok egzotikus állat kerül a városok, falvak közelében található felszíni vizekbe (pl.: vörösfülű ékszerteknős (*Trachemys scripta elegans*)). Ezen fajok a mocsári teknős konkurenséivé válhatnak a tojásrakó-, napozó helyekért valamint a táplálékszerzésért folyó küzdelemben. A tojásokat előszeretettel prédálják a ragadozók, elsősorban rókák, a frissen kelt és fiatal példányok gyakran esnek áldozatul a kutyáknak és ragadozó madaraknak. A faj megóvásához nem elég a vizes élőhelyek védelme, szükséges a tojásrakó helyek zavartalanságának biztosítása is.

- **vöröshasú unka (*Bombina bombina*)**

Előfordul a rendszeres vízborítású élőhelyektől egészen az állandó- és időszakos vízü pocsolyáig. A tervezési területen a felszíni vizek levezetésének elkerülése, a természetes vízdinamikára épülő, sekély vízü élőhelyek és a szaporodó helyeken az árnyékoló növényzet fenntartása elősegítheti az állomány növekedését. A vizes élőhelyek helyreállítását célzó programok javítják a faj életfeltételeit, hozzájárulnak populációik növekedéséhez. A hidrológiai viszonyok, mikroélőhelyek (pocsolyák, vízállások, lassan kiszáradó mélyedések) megőrzése kulcsfontosságú e faj szempontjából. Az időszakos kisvizekhez kötődik elsősorban, ezért az ilyen erdei mikroélőhelyeket javasolt kímélni a faj biztos fennmaradásához. A fajt leginkább veszélyeztető tényező a vizes élőhelyek megszűnése, átalakítása, a vizek szennyezése. Ezen tényezők fajvédelmi szempontból elkerülendőek. Az időszakos

kisvizek mindennemű szennyezését el kell kerülni (motorolaj, benzin, gázolaj-bemosódások) és a taposási károkat is javasolt minimalizálni (erdei munkagépek, terepjárók). Az erdőben kommunális hulladékot tilos hagyni, mert ezekben (PET-palackok, konzervdobozok) sok kételtű és hulló eshet csapdába és pusztulhat el.

- **nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)**

A pisedenevér tipikus erdőlakó denevérfajunk, gyakran naponta váltja szálláshelyeit. Ennek következtében egy adott kolóniának szálláshelyek hálózatára van szüksége. A pisedenevér ezen kívül szálláshely- és táplálékspecialista is. Szinte kizárólag idős fák elváló kérge alatt telepszik meg, illetve táplálékbázisát túlnyomórészt éjjeli lepkék alkotják. Annak érdekében, hogy a jövőben is megfelelő számú szálláshely és elegendő táplálkozótérület álljon rendelkezésre, a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok, a természetközeli erdőgazdálkodási módszerek alkalmazása, az idős (vagy nagyobb számú idős egyed is tartalmazó vegyes korú) állományok folyamatos jelenlétének biztosítása, a természetes erdődinamikai folyamatok tértnyerésének elősegítése javasolt elsősorban a honos fafajú keményfás erdőkben. A természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás és az egyéb nagyterületű véghasználatok, rövid időn belül kivitelezett fokozatos felújítógátások rontják a faj állományainak túlélési esélyeit. Az idegenhonos fajok és a monokultúra jellegű ültetvények kiterjedésének visszaszorítása, a termőhelynek megfelelő őshonos fafajokból álló természetes elegyarányú erdők kialakítása elősegíti a faj fennmaradását a területen. Az erdőlakó denevérek szempontjából kiemelten fontos erdőrészekben (idős keményfás állományok) az esetleges fakitermelések augusztus 15. és október 31. közötti elvégzésével elkerülhető a kölykezőkolóniák, illetve a telelőcsoportok elpusztulása. Kiemelten fontos az álló holtfák meghagyása, illetve az odvas, böhöncös, idős faegyedek kijelölése és megőrzése. A kártevők elleni vegyszeres védekezés csökkenti a faj táplálékbázisát és indirekt mérgezést okozhat.

- **szarvasbogár (*Lucanus cervus*)**

A nagy szarvasbogár védelmét elsősorban a tenyészhelyek biztosítása szolgálja. Ennek érdekében javasolt kerülni a tuskók és holtfák eltávolítását. Fontos, hogy az erdőkben legyen elég idős fa, főleg tölgy, amelyek gyökérzete részben már pusztulásnak indult. A lárvák a föld alatt fejlődnek, e miatt a vaddisznó állomány nagy károkat tud okozni a szarvasbogár populációkban, állományuk ritkítása elősegíti a szarvasbogár állományok erősödését. A cserebogár pajorok vegyszeres irtásával a szarvasbogár lárvák is elpusztulnak.

- **skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)**

A faj védelmét elsősorban a tenyészhelyek biztosítása szolgálja. Ennek érdekében elegendő mennyiségű (a jogszabályban meghatározott $5\text{m}^3/\text{ha}$ mennyiség akár többszöröse) holt faanyag folyamatos biztosítása javasolt. A holtfák folyamatos jelenlétéhez fontos a többkorú erdők kialakítása, mert az idős fák pusztulása biztosítja a megfelelő élőhelyeket a faj számára. Ezért is kell ügyelni a kezelt erdőkben a hagyásfák és tanúfák megőrzésére. Lékek (benapozott foltok) kialakítása az erdőkben előnyös a szaproxilofág fajok számára.

- **nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)**

A nagy hőscincér védelme érdekében főleg az idős tölgyfákat javasolt megőrizni, elsősorban azokat, amelyek napnak kitett, erdőszéli helyzetben, lékek körül, tisztásokon állnak. Fontos a folyamatos erdőborítás, és vele a hagyásfák, tanúfák meghagyása, hogy a hőscincérállomány térbeli és időbeli folytonossága biztosítva legyen. A nagy hőscincér tipikus esernyőfaj: a hőscincéres fákban erőteljes az odvasodás, ami nem csupán más szaproxilofág bogárfajoknak, de madaraknak és kisemlősöknek is kedvez.

- **nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)**

A faj magas talajvízszinttel rendelkező élőhelyet jelez, ahol a vízháztartás kiegyensúlyozott és nem szélsőséges. Csak ilyen helyen található nagy egyedszámú kora nyári nemzedéke, amely egyben sikeres áttelelést is jelez. Az étletterének lecsapolása, kiszárítása a faj eltűnéséhez vezet. Az élőhelyeinek legeltetése fontos, de csak sávosan vagy mozaikosan. Az első kaszálást június első felére javasolt időzíteni, mert a nagy tűzlepke rajzása ekkorra már jórész lezajlik. A kaszálatlanul hagyott bűvósávokat és/vagy a legelésből kizárt foltokat minden évben más helyen kell kijelölni. Fontos, hogy ezekben a foltokban legyenek lórom fajok, melyek a nagy tűzlepke tápnövényei.

- **sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)**

Speciális életmódja fokozottan sérülékennyé teszi. Tápnövénye az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*). A lárvák a magkezdeményeken táplálkoznak, majd a tápnövényt elhagyva hangyabolyokban (jellemzően *Myrmica* fajokéban) fejlődnek tovább. Kizárólag olyan helyeken élnek, ahol az őszi vérfű állományok és a megfelelő hangyagazda fajok együttesen fordulnak elő. A fajt leginkább veszélyeztető tényező a nedves élőhelyek megszűnése, átalakítása. Az elgyomosodás, cserjésedés, későn végzett első kaszálás, illetve a hangyakolóniákat veszélyeztető nehézsúlyú gépek mozgása, tömörítési földmunkák végzése szintén jelentős mértékben veszélyezteti az állományt. Egy rosszul időzített kaszálás miatt, akár egy nagyobb populáció is eltűnhet egy területről, ugyanis a lepkék nem találhatnak a rajzási idő alatt peterakásra alkalmas vérfű virágzatot. Az ismertté vált élőhelyeken fokozott figyelmet kell fordítani a vízháztartási viszonyok megfelelő fenntartására és a faj számára megfelelő, kíméletes gyepkezelési módszerek alkalmazására. A gyepek kaszálását célszerű június 10. előtt elvégezni, hogy az őszi vérfű virágzását ne befolyásolja. Az őszi (főleg a korai) tisztítókaszálás kerülendő. Gondoskodni kell a kezeletlenül hagyott bűvőhelyek megfelelő kijelöléséről a vérfüves részeken, lehetőleg 3 m-nél szélesebb sávokban vagy foltokban. Kerülendő a talaj tömörödését okozó nehéz gépek közlekedése és a felázott talajon való munkavégzés a fajok életciklusában fontos szerepet játszó hangyakolóniák védelme érdekében. A sötét hangyaboglárka a szegélyélőhelyekhez kötődik, ezért a cserjefoltok, cserjés szegélyek megőrzése, zavartalanságának biztosítása kiemelt fontosságú.

- **sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*)**

A terület vízháztartásának javításával hosszú távon is megőrizhetők az üde, dús aljnövényzetű, gyengén záródó mocsárerdők, láperdők, melyekben a faj megtalálható.

- **csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)**

A faj populációjának stabilitása élőhelyének megőrzésével biztosítható. Fontos kontrollálni az inváziós növényfajok terjedését az erdei alj- és szegélynövényzetben.

- **sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)**

A faj élőhelyének megóvása érdekében az erdészeti gyakorlatban gyomfaként, cserjeként kezelt fajokat (kőkeny, galagonya, kecskefűz, nyír stb.) az erdőszegélyekben, cserjésekben javasolt megőrizni. Cserjeirtást csak a vegetációs időszakon kívül javasolt végezni. Folyamatos kezelésben érdemes részesíteni az inváziós és intenzíven terjedő fafajok (bálványfa, fehér akác) terjedésében szerepet játszó erdőszegélyeket. Az erdőszegélyek kaszálása a nektárforrások megszüntetésével jár, ezért csak nyár végén, ősszel javasolt elvégezni. Kivételt képez ez alól az elgyomosodott szegélyeken az inváziós fajok állományainak virágzás előtti kaszálása.

- **vágó csík (*Cobitis elongatoides*) és szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*)**

A vágó csík kisebb vízfolyások iszapos, növényzettel benőtt szakaszait kedveli. A szivárványos ökle álló- és lassabb folyóvizeinkben egyaránt előfordul, ahol a szaporodásához szükséges nagy testű kagylók megfelelő mennyiségben vannak jelen. Megőrzésük érdekében fokozottan kell ügyelni a vízszennyezés megelőzésére. Kerülendő minden olyan tevékenység, amely vízszintcsökkenést, vagy hidrológiai viszonyok jelentős változását okozza. A kotrások a nagytestű kagylók eltávolításával a szivárványos ökle szaporodását veszélyeztetik.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2020-ban készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése. A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10-15 évente. Ehhez kapcsolódhat az inváziós fajok állományváltozásának vizsgálata. Javasolt a jelölő élőhelyek állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni. A jelölő állatfajok állományainak vizsgálatát javasolt az Európai Unió felé fennálló jelentéstételi kötelezettséghez igazodva min. 6 évente elvégezni. A jelenlét-hiány adatok felvétele mellett a potenciális élőhelyek alkalmasságának monitorozása és a veszélyeztető tényezők vizsgálata javasolható.

3.2.5. Mellékletek

a) Térképek

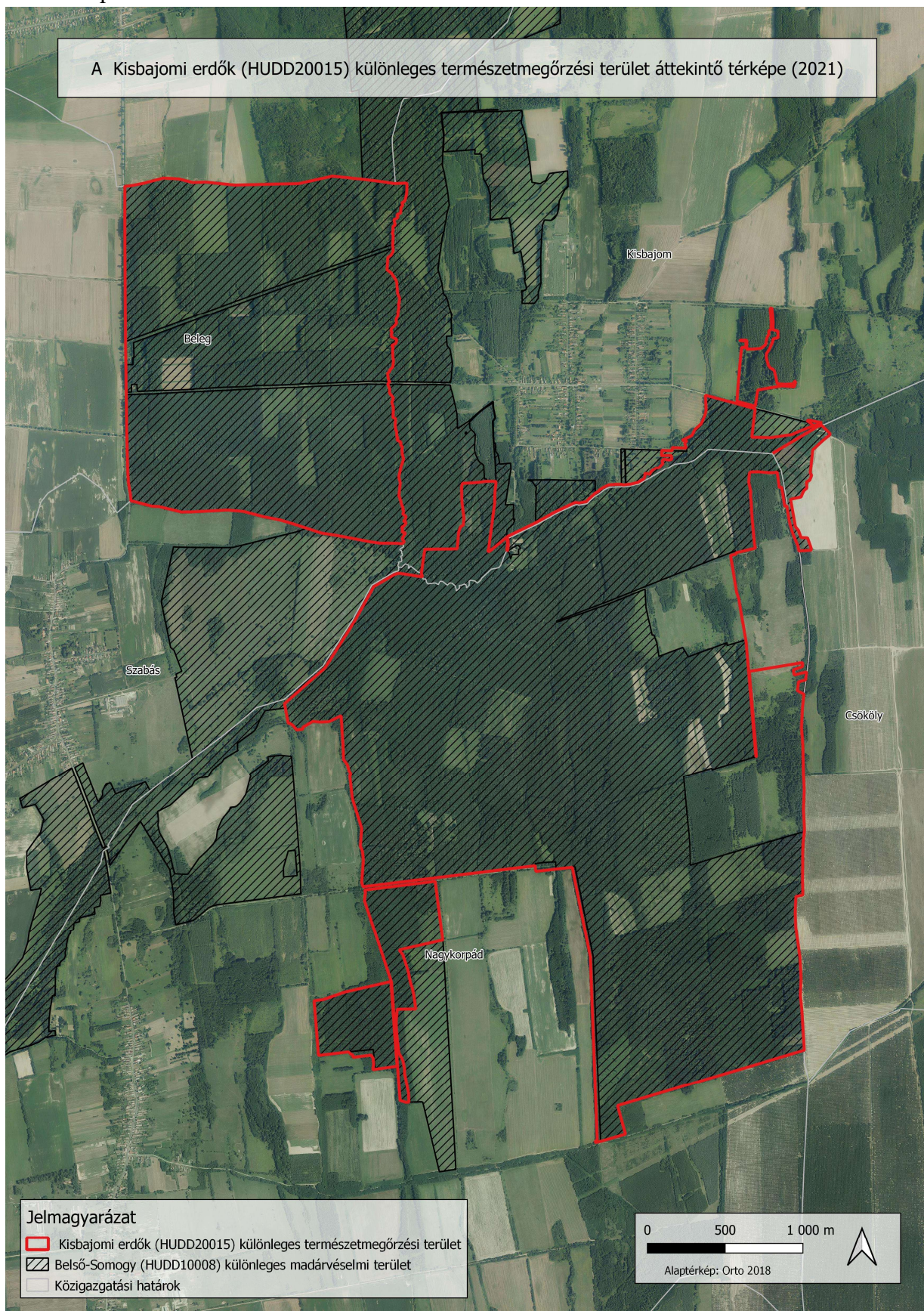
1. térkép: A Kisbajomi erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDD20015) kiemelt jelentőségű természeti terület áttekintő térképe
2. térkép: A Kisbajomi erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDD20015) kezelési egységeinek térképe
3. térkép: A Kisbajomi erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDD20015) Natura 2000 élőhelyeinek térképe

b) Táblázat

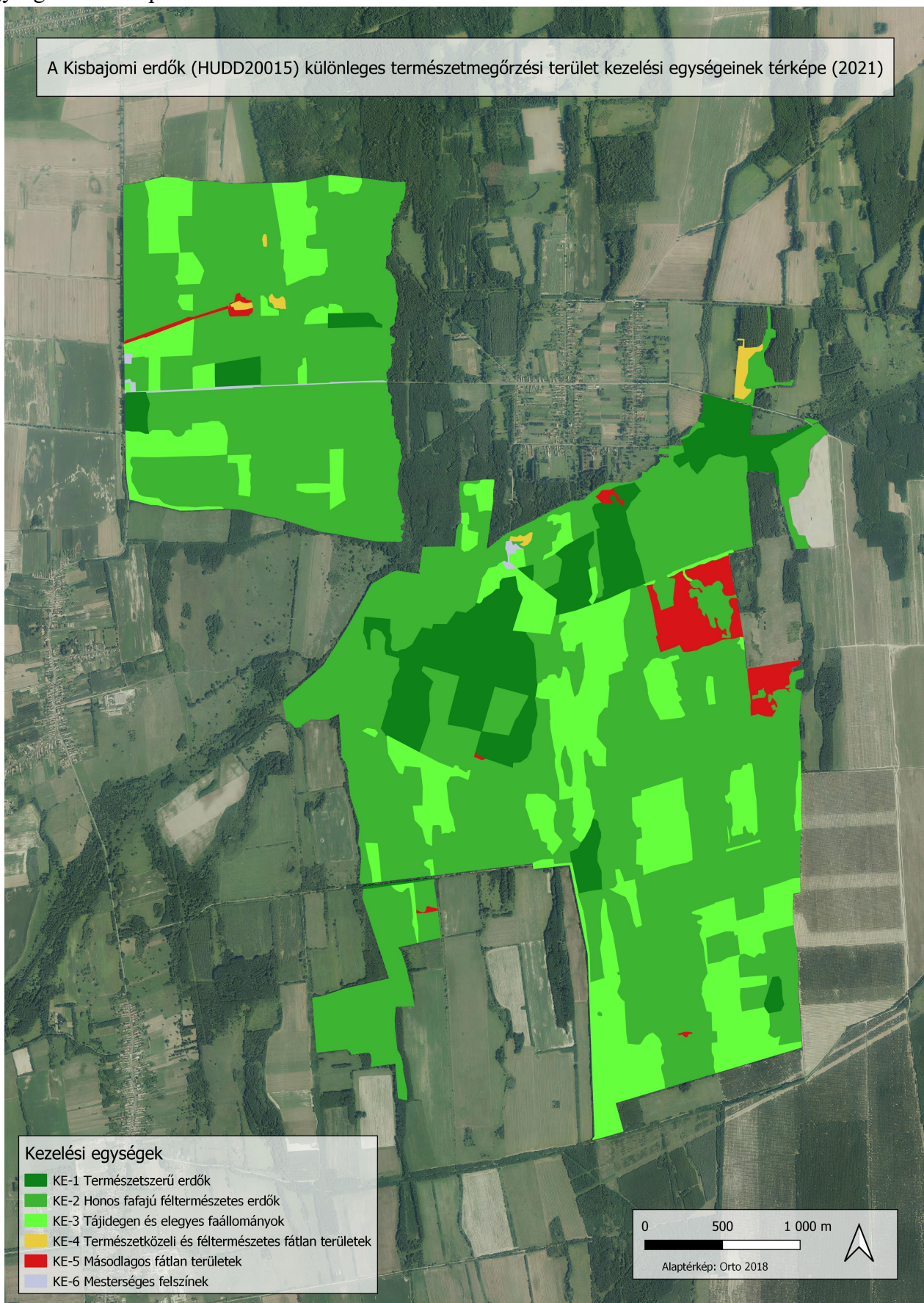
A Kisbajomi erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDD20015) egyes kezelési egységeihez tartozó földrészletek és erdőrészletek táblázata

(A táblázat térinformatikai leválogatással készült, adatai tájékoztató jellegűek. Mivel a kezelési egységek nem igazodnak földrészlet- vagy erdőrészlet határhoz, ezért egy részlet több kezelési egységhez is tartozhat, illetve minimális átfedés esetén is megjelenítésre kerül az adott kezelési egységnél.)

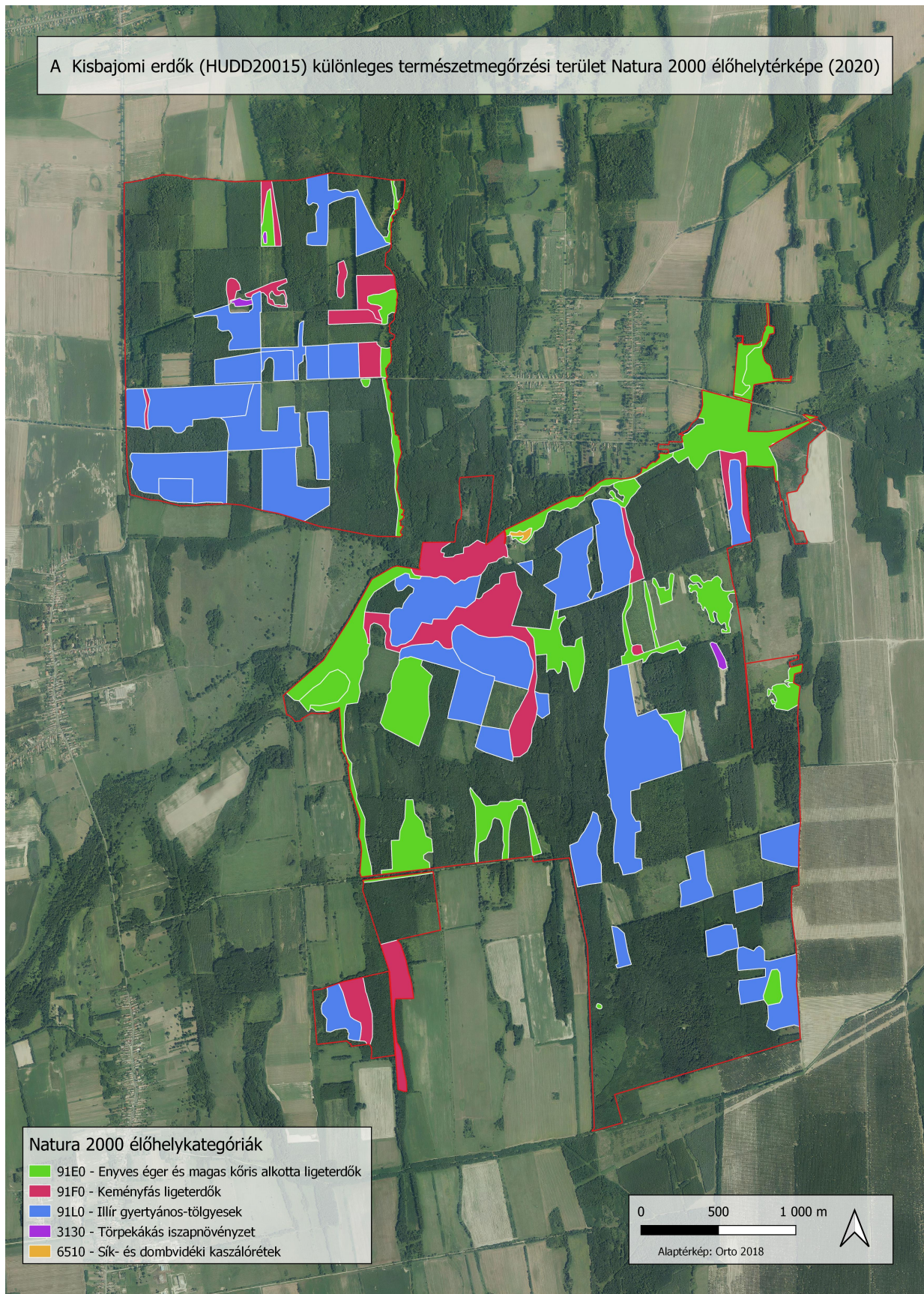
1. térkép: A Kisbajomi erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDD20015) áttekintőtérképe

2. térkép: A Kisbajomi erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDD20015) kezelési egységeinek térképe

3. térkép: A Kisbajomi erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDD20015) Natura 2000 élőhelyeinek térképe

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (Ha)	Érintett földrészletek	Érintett erdőrészletek
KE-1	Természetserű erdők	132,24	Beleg, 0237/4a, 0238/, 0239/a, 0239/b, 0239/c, Csököly, 0150/1, Kisbajom, 0141/c, 0142/, 0143/, 0144/, 0145/, 0146/, 0147/6, 0147/7, 0148/, 0149/ 0150/, 0151/, 0152/, 0154/, 0155/, Nagykorpad, 035/1, 038/, 042/, 043/b, 050/1, 050/2, 051/, 052/ 056/, 069/, 079/, 084/, 096/, 097/	Beleg, 3 D, 3 CE, 3 G, 3 K, 3 N, 3 NY, 3 O, 4 F, 4 NY, 5 C, 5 G, 5 H, 5 I, 5 NY, 5 VI, Csököly, 22 A, Kisbajom, 11 P, 11 F, 11 G, 11 H, 11 I, 11 J, 11 K, 11 NY, 11 O, 11 Q, 11 R, 11 S, 11 TI, Nagykorpad, 1 D, 2 A, 2 D, 3 D, 3 A, 4 A, 4 D, 7 A, 7 D, 9 A, 3 P, 1 B, 1 C, 1 E, 1 F, 1 G, 1 J, 1 NY, 13 C, 13 D, 13 E, 13 F, 2 B, 2 E, 2 G, 2 H, 2 NY, 2 ÚT, 21 I, 21 J, 21 TI, 21 X, 23 G, 27 J, 27 M, 27 N, 3 B, 3 C, 3 E, 3 F, 3 G, 3 H, 3 I, 3 J, 3 L, 3 M, 3 N, 3 NY, 3 O, 3 Q, 3 TI 2, 3 TN, 3 ÚT, 4 C, 4 E, 4 H, 6 CE 2, 6 G, 7 B, 7 C, 7 F, 7 K, 7 NY, 7 ÚT, 8 C, 8 CE, 8 E, 8 F, 8 G, 8 H, 8 I, 8 NY, 9 B, 9 C, 9 G, 9 N, 9 TI 1
KE-2	Honos fafajú féltermészetes erdők	866,52	Beleg, 0233/a, 0233/b, 0233/c, 0234/, 0235/ 0236/, 0237/4a, 0237/4b, 0237/4c, 0238/, 0239/a, 0239/b, 0239/c, 0240/, 0241/, 0242/, 0243/ Csököly, 0150/1, Kisbajom, 0127/2, 0129/6, 0129/7, 0129/8, 0131/, 0133/1, 0133/2, 0133/3, 0133/7, 0141/c, 0142/, 0143/, 0145/, 0146/ 0147/6, 0147/7, 0154/, 0155/, 07/, 08/a, 08/b, 08/c, 09/, Nagykorpad, 0104/1a, 0105/, 0106/1, 031/ 032/, 033/, 034/, 035/1, 035/2, 036/, 037/, 038/ 041/, 042/, 043/a, 044/, 045/, 046/, 047/, 048/ 049/, 050/1, 050/2, 051/, 052/, 053/, 056/, 057/3a, 057/3b, 059/, 061/a, 061/b, 062/, 063/2, 063/4, 063/5, 063/6, 063/7, 063/8, 064/, 065/, 066/, 067/ 069/, 070/, 071/, 072/, 073/, 074/, 075/, 076/, 077/ 078/1, 078/2, 078/3, 079/, 084/, 087/, 096/, 097/ 098/a	Beleg, 1 A, 1 D, 2 D, 2 A, 3 D, 3 A, 4 D, 5 A, 5 D, 6 D, 6 A, 3 P, 1 C, 1 E, 1 F, 1 G, 1 H, 1 I, 1 J, 1 K, 1 L, 1 M, 1 NY, 1 O, 1 TI, 1 VI, 2 B, 2 C, 2 CE, 2 E, 2 G, 2 H, 2 I, 2 J, 2 K, 2 NY, 3 B, 3 C, 3 CE, 3 E, 3 F, 3 G, 3 H, 3 I, 3 J, 3 K, 3 L, 3 M, 3 N, 3 NY, 3 O, 3 R, 3 S, 3 T, 3 TN, 3 U, 4 B, 4 E, 4 F, 4 G, 4 H, 4 I, 4 K, 4 L, 4 M, 4 NY, 4 TI, 4 VF, 4 VI, 5 B, 5 C, 5 E, 5 F, 5 G, 5 I, 5 J, 5 K, 5 L, 5 NY, 5 VI, 6 B, 6 C, 6 E, 6 F, 6 G, 6 H, 6 I, 6 J, 6 K, 6 L, 6 M, 6 N, 6 NY 1, 6 NY 2, 6 NY 3, 6 TI, Csököly, 20 M, 21 A, 22 A, 25 A, 25 B, 25 F, Kisbajom, 4 A, 11 A, 4 P, 10 P, 11 P, 10 C, 10 J, 10 NY 2, 10 O, 10 Q, 10 R, 10 S, 11 B, 11 E, 11 F, 11 G, 11 I, 11 J, 11 L, 11 O, 11 S, 11 TI, 11 TN 2, 13 A, 13 K, 15 A, 15 E, 15 F, 15 G, 15 H, 15 I, 15 J, 15 K, 15 P, 15 Q, 15 R, 16 E, 16 I, Kutas, 25 F, 25 G, Nagykorpad, 1 A, 1 D, 2 A, 3 A, 3 D, 4 A, 4 D, 5 D, 5 A, 6 D, 6 A, 7 D, 7 A, 8 A, 8 D, 9 D, 9 A, 3 P, 1 B, 1 C, 1 E, 1 F, 1 G, 1 I, 1 J, 1 NY, 13 C, 13 D, 13 E, 13 F, 13 G, 13 H, 13 I, 16 A, 16 B, 2 B, 2 C, 2 E, 2 F, 2 G, 2 H, 2 NY, 2 TI, 2 ÚT, 21 A, 21 B, 21 C, 21 D, 21 E, 21 F, 21 G, 21 H, 21 I, 21 J, 21 K, 21 L, 21 M, 21 N, 21 NY 1, 21 NY 2, 21 NY 3, 21 NY 4, 21 NY 5, 21 O, 21 P, 21 Q, 21 R, 21 S, 21 T, 21 TI, 21 W, 21 X, 22 A, 22 C, 22 D, 22 E, 22 F, 22 G, 22 I, 22 J, 23 B, 23 C, 23 CE, 23 D, 23 E, 23 F, 23 G, 23 H, 23 I, 23 L, 23 M, 23 N, 23 Q, 23 R, 23 T, 23 TI 3, 23 U, 23 V, 23 X, 24 N, 24 O, 24 P, 24 Q, 27 A, 27 C, 27 D, 27 E, 27 F, 27 J, 27 K, 27 L, 27 M, 27 N, 28 B, 28 C, 28 D, 28 E, 28 F, 28 G, 28 H, 28 I, 28 J, 28 K, 28 L, 28 M, 28 N, 3 B, 3 C, 3 E, 3 G, 3 H, 3 I, 3 J, 3 K, 3 L, 3 M, 3 N, 3 NY, 3 O, 3 Q, 3 TI 2, 3 TN, 3 ÚT, 4 C, 4 CE, 4 E, 4 F, 4 H, 4 NY, 4 ÚT, 5 B, 5 C, 5 CE, 5 E, 5 F, 5 G, 5 H, 5 I, 5 K, 5 L, 5 M, 5 N, 5 NY, 5 ÚT, 6 B, 6 C, 6 CE 1, 6 CE 2, 6 E, 6 F, 6 G, 6 H, 6 I, 6 K, 6 L, 6 M, 6 N, 6 O, 6 Q, 6 TN, 7 B, 7 C, 7 E, 7 F, 7 G, 7 H, 7 I, 7 J, 7 K, 7 NY, 7 ÚT, 8 B, 8 CE, 8 E, 8 F, 8 G, 8 H, 8 I, 8 NY, 8 TN 1, 8 TN 2, 9 B, 9 C, 9 F, 9 G, 9 H, 9 J, 9 K, 9 L, 9 M, 9 N, 9 NY 1, 9 NY 2, 9 TI 1, 9 ÚT, Szabás, 7 A
KE-3	Tájidegen és elegyes faállományok	262,64	Beleg, 0233/a, 0233/b, 0233/c, 0234/, 0235/ 0236/, 0237/1, 0237/3, 0237/4a, 0237/4b, 0237/4c, 0238/, 0239/a, 0239/b, 0239/c, 0240/, Kisbajom, 07/, Nagykorpad, 032/, 033/, 034/, 035/1, 037/ 038/, 041/, 042/, 043/a, 043/b, 044/, 050/2, 052/ 056/, 057/3a, 061/a, 062/, 063/5, 063/7, 067/, 068/ 069/, 070/, 071/, 072/, 078/1, 078/3, 079/, 084/ 087/, 096/, 097/	Beleg, 1 D, 1 A, 2 D, 2 A, 3 A, 4 A, 5 A, 5 D, 1 B, 1 C, 1 F, 1 G, 1 H, 1 I, 1 K, 1 L, 1 NY, 1 O, 1 VI, 2 B, 2 C, 2 CE, 2 E, 2 G, 2 I, 2 J, 2 K, 2 NY, 3 B, 3 C, 3 G, 3 H, 3 I, 3 J, 3 K, 3 NY, 3 Q, 3 S, 3 TN, 4 B, 4 F, 4 G, 4 H, 4 J, 4 L, 4 M, 4 N, 4 NY, 4 TI, 4 VI, 5 B, 5 C, 5 E, 5 F, 5 G, 5 I, 5 J, 5 K, 5 L, 5 NY, 5 VI, 6 E, 6 G, 6 H, 6 I, 6 L, 6 M, 6 N, 6 NY 1, Csököly, 25 B, Kisbajom, 15 E, 15 F, 15 G, 15 H, 15 J, 15 K, 15 P, 15 R, 16 M, Nagykorpad, 2 A, 2 D, 3 A, 3 D, 4 D, 5 A, 5 D, 6 A, 6 D, 9 D, 9 A, 3 P, 1 E, 1 NY, 13 D, 13 E, 2 C, 2 F, 2 G, 2 NY, 2 TI, 2 ÚT, 21 A, 21 B, 21 D, 21 E, 21 F, 21 G, 21 H, 21 I, 21 K, 21 L, 21 M, 21 N, 21 NY 1, 21 NY 2, 21 NY 3, 21 NY 4, 21 NY 6, 21 O, 21 P, 21 Q, 21 R, 21 S, 21 TI, 21 W, 21 X, 22 A, 22 C, 22 D, 22 E, 22 F, 22 G, 22 H, 22 I, 22 J, 23 C, 23 CE, 23 D, 23 F, 23 G, 23 H, 23 I, 23 L, 23 M, 23 N, 23 Q, 23 R, 23 T, 23 U, 23 X, 25 L, 27 C, 27 D, 28 C, 28 D, 28 E, 28 G, 28 H, 28 I, 28 M, 29 C, 3 C, 3 H, 3 K, 3 NY, 3 O, 3 Q, 3 ÚT, 4 E, 4 F, 4 NY, 4 ÚT, 5 B, 5 C, 5 E, 5

				F, 5 G, 5 H, 5 I, 5 K, 5 L, 5 M, 5 N, 5 ÚT, 6 B, 6 C, 6 CE 1, 6 CE 2, 6 E, 6 F, 6 G, 6 H, 6 I, 6 J, 6 K, 6 L, 6 M, 6 N, 6 O, 6 Q, 6 TN, 6 ÚT, 7 F, 7 H, 7 I, 7 J, 7 K, 7 NY, 7 ÚT, 8 H, 9 B, 9 C, 9 E, 9 F, 9 G, 9 H, 9 I, 9 J, 9 K, 9 L, 9 M, 9 N, 9 NY 1, 9 NY 2, 9 ÚT
KE-4	Természetközeli és féltermészetes fátlan területek	4,47	Beleg, 0233/c, 0236/, 0237/4a, Kisbajom, 0131/, 0133/1, 0133/2, 0133/3, 0133/7, Nagykorpád, 047/, 048/	Beleg, 2 A, 3 TN, 4 VF, Kisbajom, 10 C, 10 CE, 10 NY 2, 10 Q, 10 R
KE-5	Másodlagos fátlan területek	30,26	Beleg, 0233/c, 0236/, 0237/1, 0237/4a, 0237/4b, 0237/4c, Nagykorpád, 038/, 050/2, 056/, 057/3a, 057/3b, 059/, 061/a, 062/, 063/2, 063/5, 063/7, 069/, 079/, 096/	Beleg, 4 A, 4 D, 1 F, 1 TI, 4 B, 4 J, 4 NY, 4 VF, 4 VI, Nagykorpád, 7 D, 22 D, 28 C, 28 J, 3 J, 3 M, 3 TN, 3 ÚT, 4 ÚT, 5 F, 5 H, 5 ÚT, 7 J, 7 NY
KE-6	Mesterséges felszínnek	3,64	Beleg, 0237/1, 0237/3, 0237/4b, 0238/, 0239/a, 0239/c, 0242/, Nagykorpád, 038/, 041/, 042/, 043/a, 043/b, 044/, 045/, 046/, 047/, 048/, 050/2	Beleg, 4 I, 4 J, 4 K, 4 L, 4 N, 4 NY, 4 TI, 5 H, 6 C, 6 NY 1, Nagykorpád, 2 TI, 2 ÚT, 3 K, 3 O

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület 100%-ban része a Nemzeti Ökológiai Hálózat magterületének. A terület jelentős része (76,3%-a, 991,18 ha) állami tulajdonban van. A fennmaradó területek 22,65 %-a magántulajdon, mindössze 1 %-a önkormányzati tulajdon.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben. Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézből lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírás csoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítás) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

A II. pillérből (Vidékfejlesztési támogatások) a területen elsősorban az alábbiaknak lehet relevanciájuk:

Élőhelykezeléssel összefüggő mezőgazdasági támogatások

- 1) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 2) VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése
- 3) VP4-4.4.2.1-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: létesítmények kialakítása, fejlesztése
- 4) VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése, VP4-10.2.1.1.-21 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése
- 5) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés, VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés, VP-4-10.1.1-21 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 6) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása, VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása, VP-4-11.1.-11.2.-21 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 7) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

Erdészeti vonatkozásban

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 6) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 7) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (pl. vizes élőhelyek) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások nem tesznek lehetővé differenciálást az eltérő gyepterületek élőhelytípusok között. A fenntartási terveknek ezért is fontos feladata a konkrét helyi adottságok figyelembevételével meghatározott javaslat

rendszer kidolgozása. Fontos, hogy ezen konkrét javaslatok mielőbb beépítésre kerüljenek a támogatási rendszerbe, mivel az érvényes kezelési tervvel nem rendelkező védett területek és a nem védett Natura 2000 gyepterületek a támogatási rendszerből kiszorulhatnak, vagy a természetvédelmi céloknak nem megfelelő kezelésben részesülhetnek, amennyiben a természetvédelmi célok elérése rendszeres kaszálást vagy legeltetést nem igényel. Így adott esetben pont azok a területek nem számíthatnak támogatásra, amelyek (a természeti értékek megóvása érdekében) gazdaságilag nem hasznosíthatók. A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a háborítatlan, gazdaságilag nem hasznosított területek megőrzésében. Javasolt az agrártámogatási rendszer kiterjesztése a nem művelt területekre, nem csak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes, háborítatlanul megőrzött részterületeire is. Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi támogatási rendszer szinte kizárólag magán erdőgazdálkodók számára elérhető. Ennek következtében a területen legnagyobb arányban előforduló állami tulajdonú erdőkben a Natura 2000 elvárásokkal összhangban levő természetvédelmi célok érvényesítéséhez szükséges rendszeres anyagi támogatás nem érhető el, csak pályázati úton szerezhető eseti támogatás. Szükséges lenne ezért olyan támogatási konstrukciókat is kidolgozni, amelyek az állami erdők természetvédelmi szemléletű kezelését előmozdítják. A magánerdők esetében a kompenzáció akkor lehet eredményes, ha mértéke a pusztán gazdasági szempontú hasznosításból származó nyereséggel összevethető, valamint ha a jogosultság feltételrendszere a jelenleginél pontosabban, területspecifikusan van meghatározva.

3.3.2. Pályázatok

A Kisbajomi erdők területén folyamatban lévő, vagy a közeljövőben tervezett pályázatról nincs információnk. Elsősorban a Vidékfejlesztési Program, a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program, valamint a LIFE program keretében van lehetőség pályázat benyújtására.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A célcsoportok elérésére alkalmas kommunikációs elemeket a tervezési munkához és a kommunikáció céljaihoz igazodva választottuk ki.

Az érintett államigazgatási szervek, hatóságok, önkormányzatok, tulajdonosok, gazdálkodók, területhasználók, gazdálkodói érdekképviselői szervek, civil szervezetek vagy hivatali kapun, vagy postai úton és/vagy e-mailben kaptak értesítést az egyeztetési dokumentációval kapcsolatban. A tervet mindenki számára hozzáférhetővé tettünk a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, valamint az érintett önkormányzatok honlapjain elektronikus formában. A terület többségi vagyonkezelője és erdőgazdálkodója (SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt.) számára az egyeztetési dokumentáción felül a megalapozó munkarészeket, a biotikai alapadatokat és az élőhelytérkép szerkeszthető változatát is hozzáférhetővé tettük.

A koronavírus terjedése miatt bevezetett korlátozásokra tekintettel, a tömeges megbetegedést okozó humán járvány megelőzése érdekében a fenntartási terv nyilvános fórumon való bemutatására és megvitatására nem került sor, a véleményezési eljárás lefolytatása személyes találkozók nélkül zajlott. A személyes egyeztetés és információnyújtás érdekében ügyintézőnk telefonos elérhetőségét biztosítottuk az érdekeltek számára.

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Weboldal feltöltése aktuális információkkal és az egyeztetési dokumentumokkal. A terv az egyeztetés megkezdése óta mindenki számára elérhető a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság honlapján.

Érintettek tájékoztatása levélben, hivatali kapun, postai úton vagy e-mailben történő megkereséssel: a következő fejezetben felsorolt címzettek számára a tájékoztató és a dokumentáció kiküldésre került.

Önkormányzati közzététellel is hozzáférhetővé tettük az egyeztetési dokumentációt, minden érintett önkormányzat honlapján hirdetményként megjelent a fenntartási terv tervezete és az egyeztetésről szóló tájékoztató.

Telefonos egyeztetéseket folytattunk az érdeklődőkkel (jellemzően magántulajdonosokkal és bérlőkkel) a terv részleteiről.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszköz	Érintett célcsoport	Kommunikáció címzettje	Időpont	Levelek, e-mailek, résztvevők száma
írásos értesítés (levél, e-mail)	Hatóságok	Somogy Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály Természetvédelmi Osztály	2021.07.20. értesítések kiküldése:	17 db értesítő és meghívó 4 db írásos észrevétel
		Somogy Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztály		
		Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság		
	Önkormányzatok	Beleg Község Önkormányzata		
		Csökölly Község Önkormányzata		
		Kisbajom Nagyközség Önkormányzata		
		Nagykorpád Község Önkormányzata		
	Tulajdonosok és kezelők	SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt.		
		Nagykorpádi Erdőbirtokosság		
		Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság		
		Magántulajdonosok		
	vadgazdálkodók	Aranyszarvas Vadásztársaság Csökölly		
		Nagybajom Környéke Gazdák Vadásztársaság		
	érdek-képviselői szervezetek	Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Somogy Megyei Igazgatóság		
	civil természetvédelmi szervezetek	Somogy Természetvédelmi Szervezet		
		Dél-Balatoni Természetvédelmi Egyesület		
webes közzététel	valamennyi célcsoport	nyilvános		n.a.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Vélemény adó érintett szervezet/személy	Vélemény	Vélemény kezelése, indoklás
Nagykorpád Erdőbirtokossági Társulat 2021.08.27.	A tervben foglalt javaslatok többségével egyetért, de a gazdasági szempontból hátrányos intézkedéseket nem kívánják alkalmazni. Együttműködést és közös bejárást kezdeményez a gazdasági és természetvédelmi célok összehangolása érdekében.	A közös területbejáráson megtörtént a természetvédelmi szempontból értékes területek lehatárolása, valamint egyeztetés folyt a természetvédelmi szempontok érvényesítésének, illetve a kevésbé értékes területeken a természetesség javításának lehetőségeiről, a további együttműködés módjáról.
Somogy Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály Természetvédelmi Osztály 2021.08.31.	A tervben foglaltakkal egyetért, kiegészítő javaslattal nem kíván éli.	-
Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság 2021. 07. 27.	Szakmai észrevételt nem tesz, felhívja rá a figyelmet, hogy a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi és a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény, továbbá a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról	-

	szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet szerinti vízgazdálkodási fenntartási tevékenységeinek egymás mellett zavartalanul történő elvégezhetőségét biztosítani kell, az ehhez esetlegesen szükséges egyeztetéseket le kell folytatni.	
Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság 2021.07.22.	A tervben foglaltakkal egyetért, kiegészítő javaslattal nem kíván éli.	-

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUDD20015 Kisbajomi erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUDD20015 Kisbajomi erdők Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan

természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2021. december „15.”